

ΜΕΡΟΣ Α'

ΠΕΡΙ ΤΗΣ (ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ) ΠΑΙΔΕΙΑΣ

Όπως και στην προηγούμενη έκδοση της “ομελέτας”, ως πρώτο κείμενο επέλεξα τις σκέψεις 42 συναδέλφων όλων των βαθμίδων από το τμήμα Φυσικής οι οποίες κωδικοποιήθηκαν το Νοέμβριο του 1987, όχι μόνο γιατί χρονολογικά ήταν η πρώτη “δημόσια εμφάνιση” αλλά γιατί θεωρώ πως ήταν μια κραυγή αγωνίας ανθρώπων που θεωρούσαν την παιδεία σκοπό ζωής. Είναι πραγματικά αξιοπρόσεκτη η ακόμα και σήμερα αξία των διαλαμβανομένων σε αυτό.

ΠΡΟΣ ΚΑΘΕ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΜΕΝΟ

Έστω και αν κρίνει κανείς μόνο από τα δημοσιεύματα του τύπου, συμπεραίνει αβίαστα ότι υπάρχουν **σοβαρές δυσλειτουργίες ή και κρίσιμες εμπλοκές στα ελληνικά πανεπιστήμια**. Αν και ορισμένα από τα δημοσιεύματα αυτά δεν μπορούν να θεωρηθούν εποικοδομητικά, στο σύνολό της η συμβολή του Τύπου που κρατάει στην επικαιρότητα ανοιχτό αυτό το εθνικό πρόβλημα πρέπει να αποτιμηθεί ως θετική.

Χαρακτηριστικό πάντως και δυσοίωνα είναι το γεγονός ότι οι φωνές που υψώνονται, σε χαμηλούς ή υψηλούς τόνους, δεν έχουν μέχρι στιγμής συνεγείρει ευρύτερες κοινωνικές μάζες, τους γονείς π.χ. των παιδιών που σπουδάζουν ή τους νέους που φιλοδοξούν να σπουδάσουν. Αντ’ αυτού, και επί πολλά χρόνια τώρα, το βέβαιο που παρατηρείται είναι μια συσσώρευση στις θύρες των πανεπιστημίων. Μάλιστα, με το ισχύον σύστημα “εξετάσεων”, ο μεγάλος όγκος των μαθητών των Λυκείων μονοδρομείται προς αυτήν την διέξοδο-είσοδο στο πανεπιστήμιο. Την ισχυρή αυτή ροή δε φαίνεται να έχει ανακόψει το μειωμένο ως ανύπαρκτο επαγγελματικό αντίκρουσμα των περισσότερων πτυχίων που χορηγούν τα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα (ΑΕΙ) της χώρας.

Δεδομένη, λοιπόν, είναι η θέληση των νέων να προχωρήσουν σε πανεπιστημιακές σπουδές. Αυτό καθαυτό το φαι-

νόμενο θα έπρεπε να είχε προβληματίσει την **Πολιτεία**, η οποία μέχρι στιγμής δε φαίνεται να έχει πάρει μια καθαρή θέση στο πρόβλημα. **Δε γνωστοποιεί επαρκώς τα στοιχεία που αφορούν στην ανεργία των νέων πτυχιούχων, ούτε δηλώνει ότι απεμπλέκει την παρεχόμενη γνώση σ' αυτό το επίπεδο από την όποια επαγγελματική κατοχύρωση, ιδιαίτερα μάλιστα στις "καθηγητικές" Σχολές, οι οποίες είναι ίσως και οι περισσότερο προβληματικές.** Εξάλλου δεκάδες χιλιάδες νέων μεταναστεύουν για σπουδές στη Ρουμανία, Γιουγκοσλαβία, Ιταλία και αλλού, οι περισσότεροι με τη δικαιολογημένη πρόθεση και ελπίδα να επιστρέψουν στην πατρίδα. Ούτε για το θέμα αυτό φαίνεται η Πολιτεία ιδιαίτερα ανήσυχη. Η κοινή γνώμη δε γνωρίζει για ποιους ακριβώς λόγους χρειάζεται να αγοράζουμε με συνάλλαγμα προπτυχιακή πανεπιστημιακή γνώση.

Η συνολική συνδρομή των πολιτικών κομμάτων στα προβλήματα της Ανώτατης Εκπαίδευσης θα μπορούσε να χαρακτηριστεί από φτώχη ως αρνητική. Ο νόμος 1268/82, ο οποίος σήμερα ρυθμίζει τα σχετικά με τη λειτουργία των πανεπιστημίων, ψηφίστηκε από τη σημερινή Κυβέρνηση σε πείσμα της οξείας αντίδρασης, τουλάχιστον της αξιωματικής αντιπολίτευσης. Ο νόμος 815/78 είχε ψηφιστεί από την τότε Κυβέρνηση παρά την οξεία αντίδραση της τότε αντιπολίτευσης. **Η πολιτική αντιπαράθεση στο θέμα της Παιδείας μόνο την Παιδεία δεν ωφέλησε, και αυτό είναι κάτι που σήμερα ομολογείται από όλες τις πλευρές.** Αν μη τι άλλο, αυτή η κομματική αντιπαράθεση εισέβαλε εντονότερη μέσα στους πανεπιστημιακούς χώρους. Όπως και από πολιτικούς έχει ρητά εκφραστεί, **ο κομματισμός μέσα στα πανεπιστήμια έχει πάρει διαστάσεις ιδεολογικής τρομοκρατίας.**

Οι εκλογές των Πρυτανικών Αρχών **προετοιμάζονται έξω από το Πανεπιστήμιο** και γίνονται μέσα στο Πανεπιστήμιο με κομματικές ετικέτες. Με συμμετοχή 50% στο συνολι-

κό εκλεκτορικό σώμα, εντεταλμένοι εκπρόσωποι των φοιτητικών συλλόγων (και όχι, όπως θα ήταν σωστότερο, όλοι οι φοιτητές) ψηφίζουν “συμπαγείς” Πρωτανικές Αρχές, όχι πρόσωπα αλλά ομάδες. Σε χαμηλότερες θέσεις οι εκλογές των πανεπιστημιακών οργάνων επίσης μεθοδεύονται από αυτόκλητους ή εντεταλμένους ρυθμιστές καταστάσεων. Αναφέρεται εδώ ενδεικτικά η γνωστή “Εγκύκλιος” της Γενικής Γραμματείας του ΥΠΕΠΘ, με την οποία ζητούνταν από κομματικούς παράγοντες να συντάξουν λίστες με κομματικό χαρακτήρισμό των πανεπιστημιακών δασκάλων.

Οι **φοιτητικοί σύλλογοι** πολύ απέχουν από του να είναι αυτόνομοι. Επώνυμοι εκπρόσωποι των πολιτικών κομμάτων περιέρχονται τα Πανεπιστήμια της χώρας, ιδιαίτερα τις παραμονές των φοιτητικών εκλογών, δημιουργώντας μέσα στο Πανεπιστήμιο επί μέρες ή και ολόκληρες εβδομάδες σκηνικό εθνικών εκλογών. Το Πανεπιστήμιο είναι ένας πυκνοκατοικημένος χώρος πνευματικά εργαζομένων ανθρώπων, φοιτητών και προσωπικού. Πολλές μέρες του χρόνου ο χώρος αυτός είτε “καταλαμβάνεται”, κυριολεκτικά, από καταληψίες, είτε αχρηστεύεται από το θόρυβο των μεγαφώνων, τα οποία ανεξέλεγκτα μπορεί να βάλει σε λειτουργία όχι ο σύλλογος των φοιτητών, αλλά οποιαδήποτε επιμέρους κομματική οργάνωση. Και όχι μόνο για να μεταδοθούν με ευπρέπεια και μέτρο κάποια μηνύματα, αλλά για να μεταδοθεί μια σειρά από “κατάλληλα” τραγούδια.

Το **γενικότερο πανεπιστημιακό περιβάλλον αποτελεί πρότυπο προς αποφυγήν**. Σε εποχή που η Πολιτεία προσπαθεί να ευαισθητοποιήσει το Λαό σε θέματα μόλυνσης και ρύπανσης, το Πανεπιστήμιο έχει να δείξει ένα απερίγραπτα ακαλαίσθητο πρόσωπο. Δεν είναι μόνο οι όψεις και οι διάδρομοι των κτιρίων αλλά και οι τοίχοι των αιθουσών διδασκαλίας και οι έδρες και τα έδρανα που κατόντησαν απωθητικά και ψυχοκτόνα. Θα έλεγε κανείς ότι αυτά μπορούν

να καθαριστούν, να βαφτούν, να διορθωθούν και τα μεγάφωνα να χαμηλώσουν ή να αποσυρθούν. Και, φυσικά, αυτό θα μπορούσε να γίνει. Όμως, αυτήν την ώρα, ζητούμενο δεν είναι αυτό αλλά να βρεθούν οι τρόποι και οι κανονισμοί που δε θα επέτρεπαν σε κανένα εθιθελικά και απροκάλυπτα να καταστρέφει δημόσια περιουσία ή να αχρηστεύει εργάσιμες ανθρωποώρες. Ζητούμενο είναι να υπάρξουν κάποιοι υπεύθυνοι που θα έχουν τη δυνατότητα να αποτρέψουν συγκεκριμένες καταχρήσεις και υπερβάσεις που γίνονται μέσα στον πανεπιστημιακό χώρο. Ζητούμενο είναι **να υπάρξει αποτελεσματικός κανονισμός λειτουργίας**, που μέχρι σήμερα δεν υπάρχει. Δεν υπάρχει πρόβλεψη ούτε καν για την περίπτωση που θα συλληφθεί κάποιος να αντιγράφει στις εξετάσεις. Το σύνθημα “όχι στην πειθάρχηση” που είναι γραμμένο στους τοίχους (και που βέβαια έτσι υλοποιούμενο δε θα το δεχόταν κανένας φοιτητικός σύλλογος) φαίνεται να έχει παραλύσει κάθε διάθεση όχι μόνο να φροντίσει κανείς γι’ αυτές τις ενδεχόμενες υπερβάσεις, αλλά και να μιλήσει γι’ αυτές. Σε καταφανή αντιστοιχία με το γενικότερο κοινωνικό περίγυρο, η πανεπιστημιακή ιεραρχία έχει ουσιαδώς υποβαθμιστεί ή και τελείως καταργηθεί, ανάλογα με την περίπτωση ή την περίπτωση.

Οι κρίσεις για προαγωγή του διδακτικού προσωπικού είναι σχεδόν υποχρεωτικές, μια πρακτική που παραθεωρεί τον ιδιαίτερο χαρακτήρα της επιστημονικής έρευνας και της ωρίμανσης ενός επιστήμονα μέσα σε πανεπιστημιακό περιβάλλον. Η αξιολόγηση του διδακτικού έργου των καθηγητών που κρίνονται για προαγωγή γίνεται από τους συνδικαλιστές φοιτητές, με τον κομματικό πειρασμό πάντοτε να παραμονεύει ή και απροκάλυπτα να εκδηλώνεται. Τα σχετικά προεδρικά διατάγματα, που θα προέβλεπαν να γίνονται οι αξιολογήσεις αυτές από το σύνολο των φοιτητών, χρόνια τώρα δεν έχουν εκδοθεί.

Αν έστω και μία δυσλειτουργία παρουσιαζόταν στην καθημερινή πανεπιστημιακή ζωή, θα έπρεπε αυτή να είναι αρκετή να κινητοποιήσει τις πανεπιστημιακές αρχές, τους καθηγητές και τους φοιτητές για τη θεραπεία της. Έχει όμως, δυστυχώς, το **ηθικό πολλών από εμάς τόσο χαμηλά ολισθήσει, ώστε να παίρνουμε τις καταστάσεις για δεδομένες, να αισθανόμαστε ανεύθυνοι για όσα συμβαίνουν στο άμεσο περιβάλλον μας** και φυσικά να μην κάνουμε τίποτε. Αυτή είναι με απλά λόγια η περιγραφή. Η ευθύνη που βαρύνει τον καθένα μας, όπως αυτή προδιαγράφεται από τον ισχύοντα νόμο και τους ανύπαρκτους κανονισμούς, είναι δυστυχώς από μηδαμινή μέχρι μηδενική. Κάπου εδώ ίσως θα έπρεπε να αναζητηθεί ένα από τα κλειδιά για τη λύση της κακοδαιμονίας που μαστίζει το χώρο. Και προς αυτή την κατεύθυνση οι εσωτερικοί κανονισμοί θα έπρεπε να επιμερίσουν τις ευθύνες και υποχρεώσεις σε όλα τα μέλη της πανεπιστημιακής κοινότητας, παρέχοντας συγχρόνως και τα ανάλογα δικαιώματα.

Από τη μεριά τους **οι πολιτικοί** πρέπει να ερμηνεύσουν ορθά την πείρα που αποκτήθηκε από την εφαρμογή των πρόσφατων νόμων και να κατανοήσουν ότι οι υποχρεώσεις τους στο συγκεκριμένο θέμα δεν εξαντλούνται στη διασφάλιση κάποιων οικονομικών πόρων για το Πανεπιστήμιο. Η πατρίδα σήμερα τους καλεί **να συντάξουν ένα νόμο κοινής αποδοχής** και, το ουσιωδέστερο, να αποσυρθούν ως κομματικοί οργανισμοί από τους πανεπιστημιακούς χώρους. Το Πανεπιστήμιο πρέπει και μπορεί να εκπέμπει φως και σοφία και φρόνηση, και όχι να είναι ο αποδέκτης συνθημάτων και πολιτικού φανατισμού. Εκείνοι οι φοιτητές που καταχρώνται εκ τους ασφαλούς το πανεπιστημιακό άσυλο πρέπει με σοβαρότητα και γενναιοψυχία να αναρωτηθούν αν έρχονται σε αποδεκτή αντιστοιχία οι σημερινοί διεκδικητικοί αγώνες τους με το λαϊκό αίσθημα ή και με άλλους αγώνες παλαιότερων φοιτητικών γενεών, που έχουν αποτυπω-

θεί και καταξιοωθεί στη συνείδηση του λαού.

Ακόμα και σήμερα όσοι εργαζόμαστε στο Πανεπιστήμιο μπορούμε και **πρέπει να βρούμε κάποιες πηγές ενθάρρυνσης και παρότρυνσης για δημιουργικό έργο**: Είναι ο ιδιαίτερος χαρακτήρας της εργασίας μας που το Σύνταγμα έχει καταξιώσει ως λειτούργημα. Είναι, κυρίως αυτό, το γεγονός ότι παρά τις δύσκολες συνθήκες, ένας σημαντικός αριθμός φοιτητών πραγματικά ενδιαφέρεται για ουσιαστικές και γόνιμες σπουδές και πολλά μέλη του διδακτικού προσωπικού εργάζονται με επάρκεια και πνεύμα προσφοράς. Η πανεπιστημιακή κοινότητα είναι ακόμα ζωντανή.

Το κείμενο αυτό το υπογράφουμε καθηγητές διάφορων βαθμίδων του τμήματος Φυσικής του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Το απευθύνουμε προς κάθε ενδιαφερόμενο. Είναι φυσικό κάποιες φραστικές διατυπώσεις να μην ανταποκρίνονται στην προσωπική αίσθηση των πραγμάτων που έχει ο καθένας μας για επιμέρους θέματα. Στις γενικές του όμως γραμμές νομίζουμε ότι αποδίδει ορθά και αμερόληπτα την εικόνα του εργασιακού μας χώρου και προτείνει ανυστερόβουλα διεξόδους προς σωστές κατευθύνσεις.

ΣΧΟΛΙΟ: Από το κείμενο αυτό, το οποίο είχε σταλεί σε όλες σχεδόν τις εφημερίδες, «ΤΟ ΒΗΜΑ» στις 13.12.1987 δημοσίευσε το εξής:

“Καθηγητές διάφορων βαθμίδων του τμήματος Φυσικής του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου της Θεσσαλονίκης, συνέταξαν κείμενο με το οποίο εκφράζουν τις απόψεις τους για την κρίση που περνούν σήμερα τα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα της χώρας. Στο κείμενο αυτό οι καθηγητές επισημαίνουν προβλήματα και ελλείψεις όσον αφορά ορισμένες διατάξεις τον Ν. 1268/82 (Νόμος-πλαίσιο) τονίζουν ότι “η πολιτική αντιπαράθεση στο θέμα της παιδείας μόνο την παι-

δεία δεν ωφελεί” και σημειώνουν ότι “ο κομματισμός μέσα στα Πανεπιστήμια έχει πάρει διαστάσεις ιδεολογικής τρομοκρατίας”.

Θα πρέπει βέβαια να σημειώσω ότι, ακόμα και έτσι, φαίνεται ότι ήταν η μοναδική που “κάτι” ανέφερε.

Η ελληνική κοινωνία είχε –και ίσως ακόμα έχει– συνδύσει την αποφοίτηση από το πανεπιστήμιο με την (επαγγελματική) αποκατάσταση. Όμως το πράγμα δεν είναι ακριβώς έτσι, και τα δύο κείμενα που ακολουθούν ασχολήθηκαν με ένα από τα βασικά ίσως λάθη που γίνονται στην υπόθεση “πανεπιστημιακό πτυχίο”.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ ΚΑΙ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟΣ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΣ

Η μορφή του γενικού προβλήματος της Παιδείας στην Ελλάδα είναι λίγο πολύ γνωστή σε όλους: Το τρένο του 21ου αιώνα έχει ήδη ξεκινήσει κι εμείς φοβόμαστε ότι δε θα προλάβουμε να ανεβούμε, έστω και “σκαλωμαρία”. Γιατί αναρωτιόμαστε αν το επίπεδο του ελληνικού ανθρώπινου δυναμικού θα ανταποκριθεί στην πρόκληση τώρα που η Ευρωπαϊκή Κοινότητα μετατρέπεται σε πραγματικά Ενωμένη Ευρώπη, όπου τα εθνικά σύνορα δε θα αποτελούν εμπόδιο για επικοινωνία και συνεννόηση, για ανάπτυξη και συνεργασία, και όπου η αγορά εργασίας θα είναι ουσιαστικά ενιαία και άκρως ανταγωνιστική. Και όλοι πάντοτε συμφωνούμε ότι ο εκσυγχρονισμός και η ποιοτική βελτίωση του εκπαιδευτικού συστήματος είναι όρος επιβίωσης και πρωταρχική προϋπόθεση.

Δεν θα αναφερθώ στις άλλες βαθμίδες της εκπαίδευσης αλλά μόνο στο Πανεπιστήμιο. **Οι τρεις θεμελιώδεις σκοποί** που πρέπει να εξυπηρετεί όσο το δυνατόν καλύτερα ένα Πανεπιστήμιο είναι:

- **Η διδασκαλία**, για τη μετάδοση σύγχρονων γνώσεων και δεξιοτήτων.
- **Η έρευνα**, για την αναζήτηση και παραγωγή νέας γνώσης και τεχνολογίας.

• **Η καλλιέργεια της προσωπικότητας του ατόμου.**

Είναι προφανές ότι η ανισομερής ανάπτυξη των τριών αυτών σκοπών μεταβάλλει το Πανεπιστήμιο σε ερευνητικό κέντρο ή ίδρυμα επαγγελματικής κατάρτισης, μια και ο τρίτος στόχος, όπου διάφοροι πανεπιστημιακοί και μη φορείς διεκδικούν συνήθως το αλάθητο, είναι και ο πλέον δύσκολα προσδιοριζόμενος, και άρα και ο πλέον ευάλωτος. Και θα πρέπει να επισημάνω εδώ ότι η σωστή χρήση της ακαδημαϊκής ελευθερίας και της ελεύθερης διακίνησης των ιδεών, προνομίων μοναδικών των μελών της ακαδημαϊκής κοινότητας, παίζει σημαντικό ρόλο στην τελική διαμόρφωση της μορφής της εκπαίδευσης.

Σύμφωνα με τους παραπάνω σκοπούς, ένα πτυχίο πανεπιστημιακού τμήματος πρέπει να αντιπροσωπεύει ένα καλό επίπεδο γνώσεων στο αντικείμενό του, να δίνει στον κάτοχό του σωστά “πολεμοφόδια” για τα υπόλοιπά του χρόνια, ενώ παράλληλα θα πρέπει να του έχει δώσει την ευκαιρία να διαμορφώσει την προσωπικότητά του, καλλιεργώντας του τον ορθό λόγο και την κριτική στάση απέναντι στα όσα συμβαίνουν γύρω του, ώστε να μπορεί να αντιμετωπίσει στη συνέχεια τις διάφορες δυσκολίες της ζωής.

Όμως το παιδί που ετοιμάζεται να δώσει εξετάσεις για να μπει στο Πανεπιστήμιο δεν έχει τις περισσότερες φορές ξεκάθαρη ιδέα για το ποιός είναι ο σκοπός αυτής της μακρόχρονης ταλαιπωρίας του μέσα από το απάνθρωπο και εν πολλοίς άδικο, τουλάχιστο όπως αυτό έχει καταλήξει, σύστημα επιλογής. Έτσι, **οι περισσότερες ελληνικές οικογένειες θέλουν το πτυχίο επειδή θεωρούν ότι αυτό λύνει αυτόματα το πρόβλημα για την επαγγελματική αποκατάσταση.** Γιατί έτσι ήταν πριν κάμποσα χρόνια, όταν πράγματι η πανεπιστημιακή μόρφωση “εξωφλείτο” με μια κατά τεκμήριο σωστή επαγγελματική απασχόληση. Όμως αυτό δεν είναι πια αλήθεια –και οι περισσότεροι το μισοξέρουν. Άλλω-

στε η δημιουργία “επιστημονικού προλεταριάτου” είναι κάτι που σιγοφιθυρρίζεται. Το πρόβλημα είναι ιδιαίτερα έντονο στις γνωστές ως “εκπαιδευτικές σχολές” (Φιλοσοφική, Θεολογική, Παιδαγωγικά, Φυσικομαθηματική), όπου, με το ρυθμό που γίνονται οι προσλήψεις τουλάχιστον στο Δημόσιο τομέα, οι εισαγόμενοι φέτος θα διοριστούν θεωρητικά όταν θα έπρεπε κανονικά να βγαίνουν σε σύνταξη (βλέπε ΒΗΜΑ, 18.12.1994, στήλη ΚΟΙΝΟΣ ΝΟΥΣ).

Αυτό που ονομάζουμε “επίσημο κράτος” έχει **βαριά ευθύνη για την έλλειψη σωστού επαγγελματικού προσανατολισμού**. Γιατί με το φόβο του λεγόμενου πολιτικού κόστους, κανείς δεν ενημερώνει υπεύθυνα τον κόσμο ότι η πανεπιστημιακή μόρφωση και το πτυχίο δε σημαίνουν πλέον –και ίσως να μην όφειλαν ποτέ να σημαίνουν– αυτοδίκαια επαγγελματική αποκατάσταση. Και έτσι εξακολουθούμε να βλέπουμε κάθε τόσο και κάποιο “σύλλογο αδιορίστων” να διαμαρτύρεται με διάφορες μεθόδους για την αδιοριστία των μελών του. Όμως κανείς δε λέει ποιος υποσχέθηκε ότι τα παιδιά αυτά θα διορίζονταν όταν παίρναν το πτυχίο τους. **Ανάμεσα στη “δυνατότητα” διορισμού και στον “υποχρεωτικό” διορισμό υπάρχει προφανώς σύγχυση**, την οποία το επίσημο κράτος αφήνει δυστυχώς να υφέρπει. Έτσι στη σκέψη πολλών ανθρώπων η αντιμετώπιση της Πανεπιστημιακής εκπαίδευσης συνοψίζεται ως εξής: “Το δύσκολο είναι να μπει. Έτσι και μπει, εύκολα βγαίνει. Και ύστερα κάπου θα βουλευτείς με το πτυχίο”. Η σκέψη όμως αυτή αφενός δεν είναι σωστή όπως είπαμε και αφετέρου δημιουργεί εκ των προτέρων υποβάθμιση της Πανεπιστημιακής εκπαίδευσης. Και ίσως αρκετοί συνάδελφοι, αλλά και άλλοι, θα έχουν επισημάνει τη συσσώρευση φοιτητών μετά το τέλος της κανονικής παρακολούθησης, στους οποίους μάλιστα δίνονται και διάφορα ονόματα όπως “στο πτυχίο” ή “λιμνάζοντες” ή “μη ενεργοί” ή “αιώνιοι”. Το γεγονός έχει μια σημαντική αιτία

στο προηγούμενο “εύκολα βγαίνεις”: Μια πρόχειρη στατιστική των 213 περσινών πρωτοετών του τμήματός έδειξε ότι 160 (δηλαδή ποσοστό 75%) δεν είχαν περάσει ούτε τα μισά από το σύνολο των 9 υποχρεωτικών εξαμηνιαίων μαθημάτων του πρώτου έτους, ενώ το “χρέος” μεγαλώνει στους προπέρσινους, όπου οι 96 από τους 194 οφείλουν πάνω από 10 μαθήματα σε ένα σύνολο 21 υποχρεωτικών μαθημάτων των δύο πρώτων ετών, περιλαμβανομένων και δύο μαθημάτων για ξένη γλώσσα. Και αυτή πρέπει να είναι η κατάσταση σε όλα τα πανεπιστήμια, μια και οι μη ενεργοί φοιτητές ανέρχονται στο 45 % του συνόλου, σύμφωνα με τελευταία στοιχεία (ΥΠΕΠΘ, 2ο πλαίσιο στήριξης). Όσους από αυτούς ρώτησα, όλοι **ανέφεραν ως βασική αιτία ΚΑΙ τη λαθεμένη τους αρχική γνώμη για το τι γίνεται στο Πανεπιστήμιο**. Και είναι φυσικό ύστερα από αυτό να χρειάζεται εξαιρετική προσπάθεια για να ακολουθήσουν την κανονική σειρά. Σιγά σιγά δε καταλαβαίνουν ότι και το υπόλοιπο της σκέψης “θα βολευθούν με το πτυχίο” δεν ευσταθεί, οπότε αυτό τους δίνει μια δικαιολογία για να ησυχάσουν τη συνείδησή τους με την απλοϊκή αντιμετώπιση “γιατί να διαβάσω, αφού έτσι και αλλιώς δε θα δουλέψω”. Όλα αυτά έχουν ως αποτέλεσμα να σχηματίζεται μια χιονοστιβάδα φοιτητών “στο πτυχίο”. Και βέβαια ίσως αυτό να σημαίνει “πάγωμα” στον αριθμό των νέων για την κυβέρνηση, μια και οι φοιτητές δε θεωρούνται άνεργοι. Όμως όταν αυτό το πτυχίο δεν έρχεται στην ώρα του, τότε τα χρήματα που επενδύει το κράτος έχουν μικρότερη απόδοση και εκατοντάδες ελληνικές οικογένειες που είχαν στηρίξει όνειρα και ελπίδες πάνω του αρχίζουν και αγωνιούν, κάποιοι “κακοί” συνάδελφοι υποδεικνύονται ως υπεύθυνοι, η αξιοπιστία του Πανεπιστημίου μειώνεται, ενώ οι γονείς δυστυχώς (ή μήπως πολλές φορές ευτυχώς;) δεν μπορούν να έχουν σωστές πληροφορίες, όπως μαζί με άλλα εύστοχα σημειώθηκε στον Οικονο-

μικό Ταχυδρόμο, στις 28-4-94. Να σημειώσω ότι στο τέλος του ακαδ. έτους 1960-61, ο τότε Πρύτανης Γ. Α. Βάρβογλης είχε στείλει στους γονείς/κηδεμόνες όλων των φοιτητών του ΑΠΘ ενημερωτικό δελτάριο προόδου του καθενός. Περιττό να αναφέρω τον “πανικό” που είχε προκληθεί και τα “παράκαλια” ορισμένων στους ταχυδρομικούς διανομείς για να μη φτάσουν στον προορισμό τους!!

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟΝ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΝ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ
ΠΡΥΤΑΝΕΙΑ

Θεσσαλονίκη 1 Φεβρουαρίου 1961

11ον

Γεωργιον Αντωνοπουλον

Εις Η.Μ.Ν.Ε.Α.Ι.Α.Ν.

Έχομεν την τιμήν να ανακοινώσωμεν ὑμῖν ὅτι ὁ φοιτητής
 Ἀντωνοπουλος Γεωργιος, τοῦ ὁποῦ τοῦ γένετου
 κηδεμόν, ἐπεράτωσεν ἐπιτυχῶς τὰς ἐξετάσεις τοῦ 1960-61 ἔτους σπουδῶν
 1959-60 καὶ προήχθη εἰς τὸ 11ον ἔτος

Μετὰ τιμῆς
 Ὁ Πρύτανης
 Γ. Α. ΒΑΡΒΟΓΛΗΣ

Όλα αυτά αποτελούν σημαντικό εμπόδιο στην όποια, έ-
 στω και ως “πρώτες βοήθειες”, προσπάθεια για βελτίωση
 της κατάστασης στο Πανεπιστήμιο. Γιατί δυσκολεύει εξαι-
 ρετικά τη δουλειά του διδάσκοντα, που αναγκαστικά αντι-
 μετωπίζει και αυτές τις ερωτήσεις χωρίς να μπορεί να απα-
 ντήσει, απογοητεύει τους φοιτητές, συντελεί στην έλλειψη
 της εποικοδομητικής συζήτησης και συνεργασίας καθώς και

στα άδεια αμφιθέατρα.

Συμπερασματικά λοιπόν θα πω ότι είναι απαραίτητο **το κράτος** να τοποθετηθεί επιτέλους ξεκάθαρα απέναντι στους υποψήφιους και τις οικογένειές τους: **Ή πρέπει να τους πει ότι δεν μπορεί να τους εξασφαλίσει εργασία** και ότι ο σκοπός του Πανεπιστημίου είναι η μόρφωση που δεν είναι υποχρεωτικά συνδεδεμένη με την επαγγελματική αποκατάσταση **ή, αν αυτή δεν είναι η θέση του, πρέπει αναγκαστικά να περιορίσει δραστικά τους αριθμούς των εισακτέων**, ώστε να τους αυξήσει την πιθανότητα εργασίας. Και παράλληλα το θέμα του επαγγελματικού προσανατολισμού στα σχολεία πρέπει να επανεξεταστεί και να επαναπροσδιοριστεί με σοβαρότητα, ώστε να δίνει όσο το δυνατό περισσότερα σωστά δεδομένα, τουλάχιστον για το δημόσιο τομέα. Ταυτόχρονα, το κάθε Πανεπιστήμιο, ή ίσως το κάθε τμήμα, πρέπει να οργανώσουν **γραφεία “σταδιοδρομίας”**, τα οποία με κατάλληλες διασυνδέσεις θα μπορούν να ενημερώνουν τους φοιτητές για την αντίστοιχη αγορά εργασίας, και αντίστροφα. Επίσης κίνηση προς τη σωστή κατεύθυνση θα ήταν ίσως η πρόσληψη στο Δημόσιο Τομέα να γίνεται με αξιοκρατικές εξετάσεις, στις οποίες π.χ. ο χρόνος αποφοίτησης, η οικογενειακή κατάσταση και ο βαθμός πτυχίου θα μπορούσαν να συνυπολογίζονται. Έτσι όλοι οι απόφοιτοι θα είχαν δικαίωμα συμμετοχής και η επιλογή θα γίνονταν με αξιοκρατικά αλλά και κοινωνικά κριτήρια. Επίσης σωστή κίνηση θα ήταν η δημιουργία τμημάτων σε νέα γνωστικά αντικείμενα, που θα καλύπτουν κενά στη σύγχρονη αγορά εργασίας. Θα πρέπει όμως να γίνουν με σωστό προγραμματισμό, ώστε να συμβάλλουν πραγματικά στη λύση, ενώ ταυτόχρονα να συμμετέχουν και στην ανάπτυξη του τόπου.

Τελειώνοντας πρέπει να τονίσω ότι υπάρχουν και άλλοι παράγοντες, τουλάχιστον εξίσου (κατά περίπτωση) σημαντικοί, όπως π.χ. η αύξηση των δαπανών, η βελτίωση της υ-

λικοτεχνικής υποδομής, η απόδοση των διδασκόντων, ο τρόπος αξιολόγησης των γνώσεων, η βελτίωση των προγραμματίων σπουδών, το θέμα των Πανεπιστημιακών συγγραμμάτων, η αξιολόγηση του Πανεπιστημίου κ.ά. Είναι όμως αδύνατο να ασχοληθεί κανείς με όλα αυτά ταυτόχρονα, θεωρήσα ότι το πρόβλημα από τη σκοπιά που προσπάθησα να το παρουσιάσω (με όλες τις κρυφές και φανερές παρενέργειες και επεκτάσεις) έχει σοβαρή ευθύνη για τη σημερινή κατάσταση στο ελληνικό Πανεπιστήμιο. Παράλληλα δεν απαιτεί οικονομικά μέτρα για να διορθωθεί παρά ίσως λίγο περισσότερο θάρρος και ειλικρίνεια. Είμαι σίγουρος ότι η αντιμετώπισή του θα αποτελέσει την απαρχή της εφόδου για το στήσιμο ενός σύγχρονου Πανεπιστημίου “ουσίας”, όπου το απλό κυνήγι του πτυχίου δε θα είναι αυτοσκοπός.

Δημοσιεύτηκε στο περιοδικό “Οικονομικός Ταχυδρόμος” στις 26-1-1995.